

LBRIS

We know
books

De acasă, spre acasă

**OLGUȚA
CREANGĂ'-CAIA**

**GRIGORE
VIERU**

PELERIN PE MELEAGURI
NEMȚENE

CARTE DE MEMORII

Publimedia

Iași, 2024

Cuprins

Nota editorului	5
Duhul poetului	9
Grigore Vieru - pelerin pe meleaguri nemțene, venind de acasă, acasă. Bat prelung clopotele Mănăstirii Neamț	11
La ceas de taină	25
Festivalul „Nemțșor Izvor de Dor”	33
Moștenitorii lui Ion Creangă, în Basarabia străbună	49
Împroprietărire	65
<i>Poetul divin</i>	83
Serafim, la Serafim	95
Nuntă la Târgu Neamț	107
„Strigat-am către Tine”	119
Vizită condiționată	135
De la Eminescu la Vieru - un veac de poezie	143

Cei doi buni prieteni: Mihai Eminescu și Ion Creangă	151
Cei doi buni prieteni: Grigore Vieru și Spiridon Vangheli	155
Cei doi buni prieteni: Adrian Păunescu și Grigore Vieru	159
Șase decenii de ființare a Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” din Chișinău. Șase decenii de viață ale Claudiei Balaban. Un deceniu al Festivalului „Nemțșor - Izvor de dor”	167
Doamna din castelul-cu-ziduri-de-carte	185
„Taina care mă apără”	193
„O lacrimă a lui Vieru”	197
Inaugurarea Casei-Muzeu a lui Grigore Vieru din Pererîta, Briceni	213
Autobiografia	217
Grigore Vieru, câteva cuvânte despre viața și opera poetului	223
Credite foto	235

Duhul poetului

«Un Grigore Vieru aproape legendar răsare și strălucește din această carte, izvorâtă din prea-plinul adorației, când patetice, când sfioase, a unui idol. Momentele de sărbătoare a spiritului alternează fericit cu cele de reculegere în fața lui Dumnezeu, a naturii și, mai ales, a pământului din care a rodit „Limba noastră cea Română”.

Dincolo de trasee, întâmplări și întâlniri „punctuale”, cartea surprinde miracolul revenirii lui Grigore Vieru *de acasă, acasă*. Este o asumare încântată a unor locuri și oameni care știu să primească, dăruind.

Sunt surprinse, în aceste pagini, bucuria simplă și durerea neexplicată a celui hărăzit cuvântului, așa cum a fost Grigore Vieru. Fulgurațiile de gând și de simțire ale preotesei Olguța Creangă Caia, stimulate de prezența poetului, au, prin contaminare, ceva din duhul celui evocat.

Nicolae Turtureanu⁴»

4 Nicolae Turtureanu, pseudonim literar Nicolae Turtă (n. 1941), poet, scriitor și publicist român.

LBRIS

We know
books

Amintiri prețioase: Grigore Vieru și părintele Teoctist Caia alături de prieteni mari și mici

**Grigore Vieru - pelerin
pe meleaguri nemțene.
Venind de acasă, acasă**
Bat prelung clopotele
Mănăstirii Neamț

Era toamnă târzie, parcă prea târzie, pentru că poetul abia trecea în țara lui și pentru că la Seminarul Teologic de la Mănăstirea Neamț⁵, după cum a spus un preot drag mie, rămăseseră doar aurul curat, căci știa el bine ce spune.

Cum a fost instalat ca director, părintele profesor Teoctist Caia, prin 1990, a și trimis soli în Basarabia, să vină frații ca să-și revadă comorile strămoșești.

5 Mănăstirea Neamț este o mănăstire ortodoxă de călugări, în comuna Vânători-Neamț, satul Mănăstirea Neamț, județul Neamț. Este cel mai mare și mai vechi așezământ monahal din Moldova, fiind declarat monument istoric.

Le-a lăsat vorbă să vină acasă cu tot cu cer, cu tot cu pământ, cu tot cu frații de orice etnie cu care sunt înrudiți...

Grigore Vieru, cel care a mărturisit că viața întreagă a dorit să treacă Prutul și să devină cioban în Carpați, se și înfățișează la părintele Teoctist Caia, la Seminarul Teologic din Mănăstirea Neamț, dar nu vine singur, ci cu frații de litere Nicolae Dabija⁶, Valeriu Matei⁷, Ion Hadârcă⁸, Ioan Borșevici⁹, cu studenții din Corul Institutului Pedagogic din Bălți și cu profesori de acolo.

În așteptarea lor, clopotele Mănăstirii Neamț băteau prelung, căci era sărbătoare: întoarcerea fraților acasă! Ecoul lor cred că se mai aude și acum, până dincolo de Prut...

Autocarul oaspeților sosise în curtea seminarului, dar nimeni nu se încumeta să coboare. Peisajul, dangătul de clopote, mulțimea care îi aștepta, toate îi fermecau și-i timorau deopotrivă.

6 Nicolae Dabija (1948-2021), scriitor, istoric literar și om politic din Republica Moldova.

7 Valeriu Matei (n. 1959), poet, istoric, scriitor și om politic din Republica Moldova.

8 Ion Hadârcă (n. 1949), poet, traducător și om politic din Republica Moldova.

9 Ion Borșevici (1929-2011), profesor, rector al Institutului Pedagogic „Alecă Russo” din Bălți și al Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău.

Noi eram câteva sute: elevii din Corul Seminarului, din Corul „Pro Basarabia și Bucovina” și împătimiți de opera lui Grigore Vieru. Era împreună cu frații basarabeni și poetul Adrian Alui Gheorghe¹⁰.

După minute bune de tăcere, a coborât între noi poetul Grigore Vieru, ca o lumină binefăcătoare. Avea poetul o aură serafică, iar lacrimile-i șiroiau pe fața-i albă și preacurată. Ne-a întrebat pe cine așteptăm și părintele Teoctist Caia i-a spus:

- Pe Măria Ta!

- Merit eu toate acestea?

- Și mai mult decât acestea meritați! Savurăm metaforele din poeziile domniei voastre și le cam știm pe de rost!

I-am propus poetului să secăm dintr-o sorbire apa Prutului și să stingem focul dezbinării fraților. Dar să mai păstrăm rezerve de apă, că nu știm ce vremuri mai pot veni... Bine ar fi să trecem liber de o parte și alta a Prutului, iar sârma ghimpată să fie doar o tristă amintire!

Poetul chibzuieste și ne zice:

- Dragii mei, mai întâi trebuie să fim tare setoși ca să sorbim apa Prutului și „să nu punem lumina sub obroc, ci în sfeșnic, să lumineze tuturor celor din casă...”¹¹ Încet, împreună, vom reclădi Reîntregirea mult visată!

10 Adrian Alui Gheorghe (n. 1958), scriitor.

11 Evanghelia după Matei 5, 14-19.

Ne strângem la piept cu maestrul și cu ceilalți poeți, profesori și studenți și ne îndreptăm spre scena pregătită, unde Corul Seminarului a început: „*lubi-Te-Voi, Doamne*”; „*Fericit bărbatul care n-a umblat în sfatul necredincioșilor*”, „*Cuvine-se cu adevărat*” și alte imnuri religioase. Plângeam și noi de plânsul lor. Corul „*Pro Basarabia și Bucovina*” a cântat „*Deșteaptă-te, române!*”¹²; „*Doamne, ocrotește-i pe români*” pe versurile lui Adrian Păunescu¹³ și alte imnuri patriotice. Se urcă pe scenă studenții din Corul Institutului Pedagogic din Bălți, care au intonat „*Noi suntem români*” și alte imnuri pe versurile lui Grigore Vieru, muzica Doina¹⁴ și Ion Aldea-Teodorovici¹⁵.

Grigore Vieru, plângând ca un copil de dorul mamei, ne-a ascultat și a recitat poezia „*Cântec Basarabean*”¹⁶:

12 Imn publicat în Revista *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, nr. 25, Andrei Mureșan, 1848.

13 Adrian Păunescu (1943-2010), poet de geniu, critic literar, eseist, director de reviste, publicist, textier, scriitor, traducător și politician român.

14 Doina Aldea-Teodorovici (1958-1992), îndrăgită cântăreață din Republica Moldova.

15 Ion Aldea-Teodorovici (1954-1992), iubit compozitor și cântăreț din Republica Moldova.

16 Din volumul „*ACUM și în VEAC*”, Grigore Vieru, Editura Litera, 1997.

*„Este o nebunie să încerci
Să dai la o parte Cerul
Ca să vezi pe Dumnezeu -
Dumnezeu este chiar Cerul.
Este o nebunie să încerci
Să dai la o parte Limba Română
Ca să vezi pe Eminescu -
Eminescu este chiar Limba Română.*

*Este o nebunie să încerci
Să dai la o parte Prutul
Ca să ajungi mai repede-n Țară -
Țara este chiar Prutul.”*

Eram cu toții extaziați. Ne-am plâns împreună și dorul și dragostea creștină, bucuriile și speranțele. Cum se cuvine, ne-am omenit musafirii a căror vedere ne-a produs așa niște emoții de profunde. La masă, poetul a exclamat:

- Clătitele sunt făcute de mâna mamei. Dulceața la fel!

Atât de mult invoca figura sfântă a mamei încât, parcă deodată, ne-am simțit și noi mame... Mama pentru poet era Maica Domnului, mama care l-a sau ne-a născut, soția, fiica, nora, nepoata, patria, țara și tot ceea ce putea fi de-o măsură!

După cină, părintele Teoctist Caia i-a șoptit poetului să meargă împreună să se roage, în taina nopții, la Icoana Făcătoare de Minuni a Maicii

Domnului cu Pruncul Sfânt din Mănăstirea Neamț¹⁷.
- Frate Teoctist Caia, cum de mi-ai ghicit gândurile?
De așa ceva aveam nevoie! Trebuie să-mi fac o baie
sufletului prin rugăciune, ca să-mi refac puterile și
doar așa va spori și poezia!

Părintele se grăbește să-i spună istoria acestei
sfinte icoane:

- În anul 665, Sfântul Gherman¹⁸ a comandat o icoană-copie după Icoana Maicii Domnului cu Pruncul Sfânt, care se afla în Lida, din anul 35. Pe verso, icoana are Icoana Birutoare a Sfântul Gheorghe¹⁹, cel care este născut în Lida. Ajungând patriarh, Sfântul Gherman a adus icoana la Constantinopol. Când a început persecuția iconoclastă, a fost ascunsă și trimisă de către Sfântul Gherman direct Papei Grigorie al III-lea²⁰

17 Această icoană a Maicii Domnului este considerată cea mai veche și mai frumoasă icoană din România, cunoscută ca făcătoare de minuni. Este prăznuită pe 9 iulie, fiind cunoscută și sub numele de icoana „Lidianca”, pentru că este considerată o copie perfectă a icoanei din Lida.

18 Sfântul Gherman din Dobrogea (n. 368 în Dacia Pontica – d. 405-415), sfânt cuvios prăznuit de Biserica Ortodoxă la 28/29 februarie.

19 Sfântul Mare Mucenic Gheorghe (275 - 303), general roman de origine greacă și ofițer în garda împăratului roman Dioclețian, care a fost condamnat la moarte pentru că nu a renunțat la credința creștină, sărbătorit la 23 aprilie.

20 Grigore al III-lea Alexandru Ghica (1724 – 1777), domn al Moldovei (1764 – 1767 / 1774 - 1777) și al Țării Românești (1768 - 1769).

și icoana a fost așezată în Bazilica „Sfântul Petru”²¹ din Roma.

După înfrângerea iconoclaștilor, Papa Serghie al Doilea²² a readus icoana la Constantinopol. În jurul anului 1400, împăratul Manuel al Doilea Paleologul²³ a dăruit domnitorului Alexandru cel Bun²⁴ trei icoane făcătoare de minuni. În 1415, icoana aceasta a fost dăruită Bisericii Mănăstirii Neamț. Este socotită cea mai veche și cea mai frumoasă icoană din România. În timpul unei invazii a Imperiului Otoman, icoana a fost ascunsă într-o poiană în Muntele Rusu, unde s-a păstrat minunat un an. Sfântul Paisie Velicikovski²⁵ a ajutat mulți asceți cu minunile săvârșite de această icoană.

Impresionat de istoricul icoanei, poetul, în liniștea dumnezeiască, când ecoul păsărilor de noapte se stinseseră, parcă auzea glasul sfinților și al voievozilor care străjuiesc mănăstirea. A sărutat icoana cu

21 Bazilica Sfântul Petru din Roma, Cetatea Vaticanului, Statul pontifical, Piazza San Pietro.

22 Serghie al II-lea, Patriarh al Constantinopolului (999 - 1019).

23 Manuel al II-lea al Bizanțului (1350-1425), împărat bizantin (1391-1425).

24 Alexandru cel Bun (secolul al XIV-lea – d. 1432), domn al Moldovei (1400 - 1432).

25 Paisie Velicicovschi (*Paisie de la Neamț* sau *Paisie cel Mare*) (1722 – 1794), călugăr și teolog care a contribuit la înnoirea monahismului ortodox prin redescoperirea scrierilor patristice și publicarea *Filocaliei*.

nesaț și s-a rugat îndelung. S-a petrecut pe sub icoană de trei ori, a sărutat și s-a rugat și la Icoana Sfântului Gheorghe, implorându-l să omoare și balaurul care desparte frații!

Poetul și-a amintit de Mușatini și de Sfântul Paisie Velickovski, despre care știa că a învățat la Academia Teologică Movileană din Kiev, cel care era fiul preotului Ivan, care degrabă a fost strigat la ceruri.

Poetul fusese la Poltava²⁶ și vizitase catedrala orașului, unde a fost botezat Petru Velickovski, care era al unsprezecelea dintre cei doisprezece copii ai familiei. Paisie Velickovski a fost canonizat de către Biserica Rusă. Înainte de a veni în Moldova, stătuse 17 ani în Muntele Athos, unde a tradus din Sfinții Părinți și din Filocalie²⁷, aducând zestrea aceasta la noi, în Moldova. A stat o vreme la Mănăstirea Dragomirna²⁸, apoi la Mănăstirea Secu²⁹. În anul 1779, se mută

26 Oraș în Ucraina centrală, centrul administrativ al regiunii Poltava și al raionului cu același nume.

27 Filocalia („*Filocalia, sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care ne arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*”). culegere sau antologie din scrierile pustnicilor, monahilor și a clericilor ortodocși din secolele IV - XV, majoritatea centrate pe practicarea virtuților și a vieții spirituale din mănăstiri.

28 Complex mănăstiresc fortificat din România, construit (între 1602-1609) de către Mitropolitul Anastasie Crimca al Moldovei (în satul Mitocu Dragomirnei, județul Suceava).

29 Mănăstire ortodoxă din comuna Vânători-Neamț, județul Neamț, construită în anul 1602 cu sprijinul lui Ioan Mogîldea (vornic) și lui Nestor Ureche, mare vornic al Țării de Jos.

în Mănăstirea Neamț pentru că Secu avea strâmtoare de spațiu, căci - în acele vremuri istorice - obștea sa se apropia de o mie de călugări.

Pravila paisiană a fost repede însușită și de Mănăstirea Optina³⁰, prin ucenicii Sfântului, care au ajuns pe acolo. Poetul știa multe despre Sfântul Paisie și-i plăcea să stea la sfat cu străbunii și cu sfinții lui Dumnezeu. Cu mare greutate, părintele Teoctist Caia l-a smuls pe poet să se întoarcă iarăși la seminar. Pe drum, fiecare era în rugăciunea lui, nu și-au mai vorbit, probabil că fiecare vorbea cu sfinții. Era îmbujorat poetul, avea înfățișare serafică, dobândită de la dogoarea dragostei creștine ce ți-o poate da Icoana Făcătoare de Minuni a Maicii Domnului cu Pruncul Sfânt.

Nu știa poetul că noi, cei din Corul „Pro Basarabia și Bucovina”, eram pregătiți să mergem împreună în Basarabia străbună, căci eram invitați la Călărașii de Chișinău de către preotul Ioan Eșanu pentru a participa la Sfânta Liturghie acolo și pentru a susține un concert la Casa de Cultură din localitate.

Noi ne-am urcat în autocarul nostru, iar ei în autocarul lor, și duși am fost! La graniță, am fost martori la trecerea poetului *de acasă, acasă*. Vameșii români s-au făcut că ne controlează la acte, dar ochii îi aveau în lacrimi la vederea lui Grigore Vieru, care dorea cu

30 Mănăstire situată lângă orașul Kozelsk din Rusia, cel mai important centru spiritual al Bisericii Ortodoxe Ruse din secolul al XIX-lea.